

Dokument zasedanja

A8-0119/2017

30.3.2017

POROČILO

o stanju koncentracije kmetijskih zemljišč v EU: kako olajšati dostop kmetov do zemljišč?
(2016/2141(INI))

Odbor za kmetijstvo in razvoj podeželja

Poročevalka: Maria Noichl

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽITEV	14
INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU	17
POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU	18

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o stanju koncentracije kmetijskih zemljišč v EU: kako olajšati dostop kmetov do zemljišč?

(2016/2141(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne 21. januarja 2015 z naslovom Prilاشčanje zemljišč – opozorilni klic za Evropo in neposredna grožnja za družinske kmetije,
 - ob upoštevanju prostovoljnih smernic za odgovorno upravljanje zemljiških posesti, ribištva in gozdov, ki jih je 12. maja 2012 izdal Odbor za svetovno prehransko varnost,
 - ob upoštevanju peticije št. 0187/2015, naslovljene na Evropski parlament, o evropskih kmetijskih zemljiščih, ki jih treba ohranjati in upravljati kot skupno dobro: poziv organizacij civilne družbe k trajnostni in pravični zemljiški politiki EU,
 - ob upoštevanju študije Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in razvoj podeželja o obsegu prilاشčanja kmetijskih zemljišč v EU¹,
 - ob upoštevanju postopkov za ugotavljanje kršitev proti državam članicam Bolgariji, Latviji, Litvi, Poljski, Slovaški in Madžarski, ki jih načrtuje ali jih je že začela Evropska komisija,
 - ob upoštevanju člena 52 Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja (A8-0119/2017),
- A. ker je 3,1 % kmetij v EU-27 leta 2013 imelo pod nadzorom 52,2 % evropskih kmetijskih zemljišč, v nasprotju s tem pa je 76,2 % kmetij leta 2013 imelo na razpolago le nekoliko več kot 11,2 % kmetijskih zemljišč; ker je ta trend v nasprotju z evropskim modelom trajnostnega, večfunkcionalnega kmetijstva, v katerem prevladujejo družinske kmetije;
- B. ker je EU po neenakosti v rabi zemljišč z Ginijevim količnikom 0,82 na površino na enaki ravni, kot so države Brazilija, Kolumbija in Filipini²;
- C. ker je ta neenaka porazdelitev kmetijskih zemljišč povezana z neenako porazdelitvijo subvencij skupne kmetijske politike, saj se neposredna plačila, ki predstavljajo velik del izdatkov skupne kmetijske politike, izplačujejo predvsem na hektar;
- D. ker utegnejo biti zemljišča in subvencije še bolj neenako porazdeljeni, saj iz razpoložljivih statističnih podatkov ni mogoče nič ugotoviti o lastništvu in nadzoru kmetij;

¹ Študija Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in razvoj podeželja Extent of Farmland Grabbing in the EU (Obseg prilاشčanja kmetijskih zemljišč v EU), str. 24 (PE 540.369).

² Glej prejšnjo opombo.

- E. ker sta dostop do zemljišč in možnost lastništva temeljni pravici, ki jih določa nacionalno pravo vsake države članice;
- F. ker je dostop do zemljišča nadvse pomemben za uveljavljanje številnih človekovih pravic in vpliva na Listino Evropske unije o temeljnih pravicah;
- G. ker je zemljišče sicer lastnina, hkrati pa tudi javna dobrina, za katero veljajo družbene obveznosti;
- H. ker EU nima izključne ali deljene pristojnosti na področju zemljišč in ker različne politike EU uvajajo različne politične, socialne, kulturne in okoljske vidike v zvezi z upravljanjem zemljišč, zato je treba na ravni EU sprejeti bolj celosten pristop k upravljanju zemljišč;
- I. ker je nemško ustavno sodišče že 12. januarja 1967 v svoji sodbi (1 BvR 169/63, BVerfG 21, 73-87) pojasnilo, da promet s kmetijskimi zemljišči ne more biti tako neomejen kot promet z drugimi vrstami kapitala, saj zemlje ni mogoče povečati in je nepogrešljiva, pravična pravna in družbena ureditev pa zahteva, da se pri zemlji v precej večji meri kot pri drugi lastnini upošteva javni interes¹;
- J. ker je zemlja vse bolj omejen vir, ki ni obnovljiv, obenem pa je temelj za človekovo pravico do zdrave in količinsko zadostne hrane ter za številne ekosistemske storitve, ki so bistvene za preživetje, zato je ne bi smeli obravnavati kot običajno blago; ker je poleg tega zemlja dvojno ogrožena, in sicer zaradi izgube kmetijskih površin, ki je posledica pozidave, razvoja mest, turizma, infrastrukturnih projektov, sprememb v rabi in pogozdovanja ter dezertifikacije zaradi podnebnih sprememb, na eni strani ter koncentracije lastništva nad zemljišči v rokah velikih kmetijskih gospodarstev in ne kmetijskih vlagateljev na drugi strani; ker je obenem naloga javnih organov, da nadzorujejo in omejujejo izgubo kmetijskih zemljišč zaradi teh dejavnosti;
- K. ker so zemljišča kot vir ne le predmet sporov o uporabi, temveč tudi tekmovalnosti med kmetijskimi in nekmetijskimi vlagatelji ter med generacijami kmetov, saj se mladi, ki se želijo uveljaviti srečujejo z večjimi težavami zaradi stroškov pri dostopu do zemljišč, zlasti če ne prihajajo iz kmečkih družin;
- L. ker so za to, da sta politika trga zemljišč in trg kmetijskih zemljišč v posameznih državah članicah različno urejena, krive države članice in ker lahko to zelo vpliva na konkurenčnost zemljišč na notranjem trgu;
- M. ker je financiranje zemljišč drag proizvodni dejavnik; ker je to povezano z nacionalnimi predpisi o dedovanju, ki določajo obveznost ponovnega financiranja vsakič, ko zemljišče prevzame nova generacija; ker cene zemljišč vplivajo na njihovo koncentracijo in ker se lahko godi, da bodo kmetje brez družine ob koncu svoje aktivne dobe prodali svoje kmetije najboljšemu ponudniku, da si bodo izboljšali bomo pokojnino;

¹ Landwirtschaftliche Bodenmarktpolitik: Allgemeine Situation und Handlungsoptionen Bericht der Bund-Länder-Arbeitsgruppe „Bodenmarktpolitik“ (Zemljiška tržna politika v kmetijstvu: Položaj in tržne možnosti, poročilo delovne skupine zveznih dežel za zemljiško tržno politiko) v skladu s sklepom vodij deželnih kmetijskih ministrstev z dne 16. januarja 2014 (marec 2015), str. 37.

- N. ker je Evropsko računsko sodišče v posebnem poročilu št. 25/2016 poudarilo, da je treba izboljšati sisteme za kartiranje kmetijskih zemljišč, ki se uporabljajo za izračun upravičenosti do pomoči na podlagi površine zemljišča;
- O. ker se z razpoložljivimi statističnimi orodji na ravni EU, kot so mreža za zbiranje računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev, raziskava Eurostata o strukturi kmetijskih gospodarstev in integrirani administrativni in kontrolni sistem, zbirajo podatki o različnih vidikih zemljiške posesti; ker še ni celovitih, aktualnih, preglednih in kakovostnih podatkov o zemljiški posesti, lastniških in zakupnih strukturah, o gibanju cen in količinskem gibanju na zemljiškem trgu, pa tudi ustreznih socialnih in okoljskih kazalnikov na evropski ravni, v precej državah članicah pa sta zbiranje in objava teh podatkov nepopolna;
- P. ker je zadostna preglednost trga bistvena tudi pri racionalni razdelitvi zemljišč, vključevati pa bi morala tudi dejavnosti institucij, ki delujejo na zemljiškem trgu;
- Q. ker predstavlja prodaja zemljišč nekmetijskim vlagateljem in holdingom pereč problem v vsej Uniji, zlasti nove države članice pa so po izteku moratorijev za prodajo zemljišč tujcem pod velikim pritiskom, naj prilagodijo svojo zakonodajo, saj je zaradi razmeroma nizkih cen zemljišč prodaja kmetijskih zemljišč velikim vlagateljem hitrejša;
- R. ker je velika razpršenost lastništva nad kmetijskimi zemljišči temeljno načelo socialne tržne ekonomije in pomemben prvi pogoj za socialno kohezijo ter za ustvarjanje delovnih mest na podeželju in visoko kmetijsko dodano vrednost in socialni mir;
- S. ker so kmetijske površine, ki jih uporabljajo mala kmetijska gospodarstva, še posebej pomembne za upravljanje z vodnimi viri in podnebje, ogljični proračun in proizvodnjo zdrave hrane, pa tudi za biotsko raznovrstnost, rodovitnost tal in ohranitev krajine; ker so podnebne spremembe, erozija tal zaradi vode in vetra ter slabo obdelovanje zemlje že prizadele približno 20 % evropskih kmetijskih zemljišč; ker so zaradi globalnega segrevanja nekatere regije EU, zlasti v južni Evropi, že podvržene suši in drugim ekstremnim vremenskim pojavom, kar bo povzročilo degradacijo tal in omejilo dostop do kakovostnih zemljišč in/ali zemljišč, primernih za kmetijstvo;
- T. ker so visokokakovostna kmetijska zemljišča zelo neenakomerno porazdeljena in ker so le-ta bistvenega pomena za kakovost živil, prehransko varnost in blaginjo ljudi;
- U. ker povpraševanje po živilih in krmi, nefosilnih virih energije, obnovljivih surovinah za industrijo goriv ter za kemično in tekstilno industrijo in biogospodarstvo stalno narašča, s tem pa tudi cena zemljišč;
- V. ker so male in srednje kmetije, lastniška razpršenost ali ustrezno urejen zakup zemljišč ter dostop do skupnega zemljišča najboljši način, da se zagotovi odgovoren odnos do zemljišča in trajnostno upravljanje zemljišč, poleg tega pa se tako ljudje bolj poistovetijo z zemljo in so bolj navezani nanjo; ker te oblike posesti ljudi spodbujajo, da ostanejo na podeželju, in jim omogočajo delo, kar pozitivno vpliva na socialno-ekonomsko strukturo podeželja, prehransko varnost, prehransko suverenost in ohranjanje kmečkega življenja; ker je zaradi neenake porazdelitve zemljišč in neenakega dostopa do zemljišč in naravnih virov večja nevarnost za razkol v družbi,

socialno neravnovesje, izgubo kakovosten zaposlitve in zmanjšanje kakovosti življenja ter nastanek revščine; ker bi lahko visoka koncentracija moči v sektorjih, ki so dejavni na živilskem trgu v EU, negativno vpliva na pravice potrošnikov in zmanjša prihodek kmetov; ker bi bilo treba kmetom brez lastne zemlje zagotoviti dovolj zanesljiv in dolgotrajen zakup zemljišča, da se zavaruje donosnost njihovih naložb;

- W. ker je cilj evropske kmetijske politike ohraniti evropski model kmetovanja, ki temelji na večnamenskem kmetijstvu, za katerega so značilne predvsem male do srednje družinske in zadružne kmetije, ki imajo v lasti zemljišče; ker široka lastniška razpršenost, zagotovljena zemljiška posest in dostop do skupnih zemljišč, ki se trajnostno upravljajo, zagotavljajo pravičen dostop do virov in raznoliko, na prebivališče vezano kmetijsko strukturo s tradicijo, pravno varnostjo in odgovornostjo v korist družbe; ker se s tem modelom ohranjajo tradicionalni izdelki in zagotavlja prehranska suverenost ter se spodbujajo inovacije, obenem pa se varuje okolje in ščitijo prihodnje generacije;
- X. ker družinska kmetija ne proizvaja le živil, temveč opravlja tudi drugo zelo pomembno socialno in ekološko nalogo, ki je industrijsko kmetijstvo, v katerem prevladujejo velika podjetja, ne opravljati; ker je kmetijstvo, ki temelji na malih in srednjih kmetijah, ki jih upravljajo družine – same ali s podporo potrošniških organizacij –, tudi z gospodarskega vidika zelo obetaven model za prihodnost, saj so te kmetije pogosto zelo diverzificirane, s tem pa tudi odporne, in prispevajo k visoki dodani vrednosti na podeželju;
- Y. ker lahko koncentracija kmetijskih zemljišč negativno vpliva na razvoj podeželskih skupnosti in socialno-ekonomsko vzdržnost podeželja ter povzroča izgubo delovnih mest v kmetijstvu in s tem znižanje življenjskega standarda kmetijske skupnosti in zmanjšanje razpoložljivih zalog hrane, poleg tega ustvarja neravnovesje v teritorialnem razvoju in na socialnem področju;
- Z. ker je prihodnost kmetijskega sektorja odvisna od mlajše generacije, od njene pripravljenosti inovirati in vlagati, ki je bistvenega pomena za prihodnost podeželja, saj je mogoče samo tako ustaviti staranje kmetijskega prebivalstva in zagotoviti dedovanje kmetij, brez česar tudi medgeneracijska pogodba izgubi na veljavnosti; ker je na drugi strani dostop do zemljišč in posojil za mlade kmete in podjetnike še posebej otežen, zaradi česar je lahko ta sektor zanje manj privlačen;
- AA. ker je dostop do zemljišč temeljni pogoj za začetek delovanja kmetije, ki bo ustvarjala delovna mesta ter spodbujala socialni in gospodarski razvoj;
- AB. ker so se cene za nakup in zakup kmetijskih zemljišč v številnih regijah tako močno povečale, da spodbujajo špekulacije in mnogo kmetij zakupljenih zemljišč ne more obdržati s kmetovanjem oziroma kmetijske površine ne more povečati, da bi tako ohranili donosnost malih in srednjih kmetij, kaj šele ustvarili nove kmetije, saj na trgu skoraj ni več zemljišč;
- AC. ker razlike v cenah kmetijskih zemljišč v državah članicah dodatno spodbujajo procese koncentracije zemljišč in ker trend cen zemljišč ne poteka vzporedno z gospodarskimi trendi drugih sektorjev;
- AD. ker cene za nakup in deloma tudi za zakup kmetijskih zemljišč v številnih državah članicah niso več vezane na donos, ki ga je mogoče doseči s pridelavo hrane;

- AE. ker zakupnine v mnogih primerih niso več vezane na donos, ki ga lahko kmetije dosežejo, kar pomeni, da so kapitalske zahteve za vstop v kmetijstvo previsoke in preveč tvegane;
- AF. ker je poleg povpraševanja po živilih in krmi vse več povpraševanja po surovinah za biogospodarstvo, kot so biogoriva in materiali za kemično in tekstilno industrijo, zaradi česar se vse več novih akterjev zanima za nakup kmetijskih zemljišč;
- AG. ker lahko politike in subvencije EU glede na to, da nekatere države članice še niso uvedle učinkovitih zemljiških politik, v nekaterih primerih spodbujajo koncentracijo zemljišč, saj neposredna plačila bolj koristijo velikim kmetijam in že dobro uveljavljenim kmetom in ta plačila povišujejo cene zemljišč, s tem pa s trga zemljišč izrinejo mlade kmete, nove udeležence, ki iščejo zemljišče za začetek dejavnosti, ter male in srednje kmetije, ki imajo pogosto na voljo manj finančnih sredstev; ker to pomeni, da evropska sredstva za kmetijstvo, ki so namenjena tudi srednjim in malim kmetijam, pogosto končajo v napačnih rokah;
- AH. ker koncentracija zemljišč v rokah majhnega števila proizvajalcev izkrivlja proizvodnjo in tržne procese, obenem pa utegne imeti tudi kontraproduktivni učinek na kmetijstvo v državah članicah in/ali celotni EU;
- AI. ker je prenovljena skupna kmetijska politika iz leta 2013 omogočila tudi omejitve teh učinkov z uvedbo višjega plačila za prve hektarje in postopnim zniževanjem pomoči; ker imajo ta neposredna plačila na površino ključno vlogo tudi pri zagotavljanju konkurenčnosti in trajnosti evropskih kmetij, ki izpolnjujejo visoke standarde proizvodnje;
- AJ. ker velja nakup kmetijskega zemljišča v številnih državah članicah za varno naložbo, zlasti po finančni in ekonomski krizi leta 2007; ker nekmetijski vlagatelji in finančni špekulanti, kot so pokojninski skladi, zavarovalnice in podjetja, kupujejo kmetijska zemljišča v zaskrbljujočem obsegu; ker bo lastništvo nad zemljiščem tudi v primeru prihodnje inflacije še vedno varna naložba;
- AK. ker so številne države članice sprejele regulativne ukrepe, da bi orno zemljo zaščitile pred nakupom s strani vlagateljev; ker obstajajo primeri, ko je bilo zemljišče kupljeno z uporabo pogodb s ponarejenim datumom sklenitve (t. i. pocket contract); ker so poleg tega vlagatelji pridobili veliko zemljišč;
- AL. ker ima to, da se na trgih za kmetijska zemljišča pojavijo špekulativni baloni, resne posledice za kmetijstvo in ker špekulacije s surovinami na terminski borzi dobrin prispevajo k dodatnemu dvigovanju cen kmetijskih zemljišč;
- AM. ker pojav prilaščanja zemljišč med drugim spodbujajo naraščajoča globalizacija, rast prebivalstva, vse večje povpraševanje po prehranskih izdelkih in naravnih surovinah ter negativne posledice kmetijske politike;
- AN. ker se zaradi nenadzorovane koncentracije kmetijskih zemljišč pojavljajo velike kmetije, ki so usmerjene k doseganju najvišjih dobičkov iz kmetijske proizvodnje in pri tem pogosto povzročajo veliko in nepopravljivo škodo okolju;

- AO. ker zaradi koncentracije kmetijskih zemljišč med drugim prihaja do odtekanja dobičkov in davčnih plačil s podeželja na sedeže velikih podjetij;
- AP. ker obstoječi predpisi o omejitvi neposrednih plačil, ki presegajo 150.000 EUR, ne veljajo, če imajo pravne osebe v lasti več kmetijskih podružnic, ki vsaka v obliki neposrednih plačil prejme manj kot 150.000 EUR;
- AQ. ker število delniških družb v kmetijstvu narašča s skrb zbujujočo hitrostjo; ker te družbe pogosto delujejo čezmejno in ker njihov poslovni model pogosto bolj kot na kmetijski proizvodnji temelji na špekulacijah z zemljišči;
- AR. ker opisane težave ne zadevajo samo kmetijskih zemljišč, temveč v podobno skrb zbujujoči meri tudi gozdove in ribolovna območja;
1. opozarja, da so za pravila v zvezi z zemljišči, njihovim upravljanjem in razvojem mest pristojne države članice; zato jih poziva, naj v svojih javnih politikah bolj upoštevajo ohranjanje kmetijskih zemljišč in njihovo upravljanje ter prenos zemljišč;
 2. poziva Komisijo, naj ustanovi opazovalno službo za zbiranje informacij in podatkov o stopnji koncentracije kmetijskih zemljišč in zemljiške posesti v Uniji, ki naj ima naslednje naloge: dokumentiranje nakupnih in zakupnih cen ter vedenja lastnikov in najemnikov na trgu; spremljanje izgube kmetijskih zemljišč zaradi sprememb v njihovi rabi, nihanj v rodovitnosti prsti in eroziji tal ter redno poročanje;
 3. meni, da bi si morale države članice med seboj, pa tudi Komisiji, sporočati informacije o svoji nacionalni zakonodaji v zvezi z zemljišči, spremembo v rabi zemljišč in zlasti v zvezi s primeri špekulativnega nakupa zemljišč;
 4. poziva Komisijo, naj ustanovi projektno skupino na visoki ravni, ki bo preučila težavo koncentracije zemljišč, pripravila študijo o učinkih političnih ukrepov, ki so jih sprejele EU in države članice, na koncentracijo zemljišč in kmetijsko proizvodnjo ter analizirala nevarnosti te koncentracije za prehransko varnost, delovna mesta, okolje, kakovost tal in razvoj podeželja;
 5. poziva države članice, naj politike o rabi zemljišč usmerijo na uporabo orodij, kot so obdavčitev, sistem pomoči in sredstva skupne kmetijske politike, da se na vsem ozemlju EU ohrani kmetijski model, ki temelji na družinskih kmetijah;
 6. poziva Komisijo in države članice, naj redno zbirajo podatke primerljive kakovosti o višini zakupnin in cen zemljišč, tudi kar zadeva njihov nakup prek prodaje deleža, pa tudi o poslih, ki vključujejo velike površine, izgubi zemljiške posesti, kršitvi pravic do zemljiške posesti in špekulativnem povišanju cen v vseh državah članicah; poziva Komisijo, naj objavi smernice za harmonizacijo računovodske prakse in spodbuja izmenjavo zgledov najboljše prakse v okviru nacionalne zakonodaje, da bi opredelili ukrepe za ohranitev kmetijskih zemljišč in kmetijskih dejavnosti;
 7. meni, da morajo države članice vzpostaviti enoten popis zemljišč, v katerem bodo pravočasno in točno ter v razumljivi obliki navedene vse lastninske pravice za kmetijska zemljišča in njihovo rabo, ki bodo na voljo v obliki anonimiziranih, javno dostopnih statističnih podatkov, pri čemer je treba v celoti spoštovati pravice udeleženih strani do

varstva podatkov;

8. na podlagi tega poziva Komisijo, naj Svetu in Parlamentu redno poroča o razmerah v zvezi z rabo zemljišč ter o strukturi, cenah in nacionalnih politikah in zakonih o lastništvu nad kmetijskimi zemljišči in njihovem zakupu ter naj Odboru za svetovno prehransko varnost poroča o izvajanju njegovih prostovoljnih smernic za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov v EU;
9. ugotavlja, da so programi za reorganizacijo razdrobljenih zemljiških parcel z uporabo različnih vrst postopkov v okviru integriranega upravljanja zemljišč, pri katerem se upoštevajo lokalne in regionalne razmere, nepogrešljiv instrument za izboljšanje kmetijske strukture in reševanje sporov glede rabe zemljišč; glede tega priporoča, da se v primeru reorganizacije prek zakupa zemljišč zakupnina veže na proizvodno zmogljivost in donosnost, saj je to za kmetijsko gospodarstvo najbolj primerno, in poziva države članice k izmenjavi izkušenj s področja upravljanja kmetijskih zemljišč;
10. meni, da bi morala dobro premišljena in usklajena politika trga zemljišč, ki se izvaja z instrumentom regionalnega in lokalnega načrtovanja rabe tal, pomagati pri zmanjšanju nezemljiške uporabe zemljišč;
11. priznava, da je zemljiška politika sicer v osnovi v pristojnosti držav članic, vendar lahko nanjo vplivajo skupna kmetijska politika ali ustrezna politična področja, kar lahko ima velike posledice za konkurenčnost kmetij na notranjem trgu; meni, da mora zemljiška politika prispevati k zagotavljanju široke, pravične in enakomerne razpršenosti zemljiške posesti in dostopa do zemljišča, pa tudi v okviru ustreznega okvira zagotoviti status kmeta, ki ima zakupljeno zemljišče, saj to neposredno vpliva na življenje na podeželju, delovne razmere ter na kakovost življenja; opozarja, da ima zemljiška posest in upravljanje zemljišč prek več generacij pomembno socialno vlogo, saj bi izguba kmetij in delovnih mest povzročila zaton evropskih malih kmetijskih gospodarstev ter propad podeželja in s tem družbeno nezaželene strukturne spremembe;
12. poziva države članice, naj za uresničitev ciljev skupne kmetijske politike malim in srednjim lokalnim proizvajalcem, novim udeležencem in malim kmetom dajo prednost pri nakupu in zakupu kmetijskih zemljišč, vključno s predkupnimi pravicami, kjer obstajajo, in sicer ob upoštevanju enakega dostopa za oba spola, saj je lastništvo nad največjo možno površino zemljišča, ki ga obdelujejo, v interesu trajnostnega in zanesljivega razvoja njihovih kmetij, zlasti v časih, ko se vse več nekmetov zanima za nakup kmetijskih parcel, in sicer zelo pogosto v špekulativne namene; spodbuja države članice, naj spodbujajo male družinske kmetije in trajnostne proizvodne metode;
13. opozarja, da visoki naložbeni stroški malim in srednjim družinskim in združenim kmetijam otežujejo nakup in zakup kmetijskih zemljišč in gozdnih površin;
14. priznava pomen malih družinskih kmetij za življenje na podeželju, saj imajo dejavno vlogo v tamkajšnjih gospodarskih strukturah in ohranjajo kulturno dediščino in način življenja na podeželju, spodbujajo družabno življenje, trajnostno izkoriščajo naravne vire, poleg tega pridelujejo zadostne količine zdrave in kakovostne hrane in zagotavljajo široko porazdelitev lastništva nad zemljišči na teh območjih; opozarja na težave, ki se pojavljajo pri prenosu kmetij z ene generacije na drugo, zlasti pri prenosu kmetij zunaj družine, in poziva države članice, naj zbirajo podatke o tem in oblikujejo pravni okvir

za reševanje teh težav;

15. opozarja, da skupna kmetijska politika vključuje podporo za mlade kmete, ki je namenjena spodbujanju njihovega vključevanja v kmetijstvo; poleg tega poziva k celovitemu pristopu, ki bo pripomogel k temu, da bodo mladi kmetje, ženske in osebe, ki se želijo ukvarjati s kmetijsko dejavnostjo, prevzemali ali ustanavljali kmetijska gospodarstva; vseeno ugotavlja, da se novi udeleženci še vedno srečujejo z ovirami strukturne narave, kot so visoke cene zemljišč ali visoka obdavčitev za dedovanje kmetij zunaj družine;
16. poudarja pomen evropske strukturne politike za spodbujanje podeželja, na primer da se posameznim malim in srednjim kmetijam in zadrugam, mladim in zlasti ženskam zagotovi posebna podpora pri dostopu do zemljišč;
17. poudarja, da je težko pridobiti posojilo za nakup in zakup zemljišča, zlasti za nove udeležence in mlade kmete; poziva Komisijo, naj v okviru skupne kmetijske politike in politik s tega področja zagotovi ustrezne instrumente, ki z dostopom do vzdržnega posojila omogočajo njihov vstop v kmetijstvo;
18. meni, da bi morale biti lokalne skupnosti vključene v odločanje o rabi zemljišč;
19. poziva države članice, naj zagotovijo spodbude za razvoj mestnih kmetij in drugih oblik participativnega kmetovanja in souporabe zemljišč, pri čemer naj upoštevajo omejen dostop do kmetijskih zemljišč na podeželju na eni strani ter vse večje zanimanje za mestno in primestno kmetijstvo na drugi;
20. spodbuja države članice, naj si bolj prizadevajo za prenos znanja z raziskovalnimi in inovacijskimi projekti za izboljšanje kakovosti tal z uporabo kmetijsko-ekoloških praks, saj je treba priznati, da so kmetijska zemljišča osnova za proizvodnjo hrane, trajne ekosisteme in razcvet podeželja;
21. poziva države članice, naj politike trga zemljišč oblikujejo tako, da bodo omogočale dostop do lastništva ali posesti pod finančnimi pogoji, ki so prilagojeni kmetijski dejavnosti, in naj spremljajo cene za nakup in zakup zemljišč; poziva tudi, naj se pri transakcijah v zvezi s kmetijskimi zemljišči s predhodnim postopkom preveri skladnost z nacionalno zakonodajo v zvezi z zemljišči, kar bi moralo veljati tudi za združitve, razdelitve in ustanavljanje fundacij; meni, da bi bili strožji nadzor nad zakupnimi pogodbami in obveznost prijave nepravilnosti ter možnost sankcij smiselni, saj je zakup pogosto prvi korak k nakupu; poziva države članice, naj zagotovijo, da politika na področju zakupa vključuje zahtevo, da se najemniki ukvarjajo s kmetijstvom; meni, da bi morala politika trga zemljišč prispevati k temu, da se prepreči nastanek prevladujočega položaja na trgih zemljišč;
22. spodbuja države članice, naj v skladu z določbami Pogodbe EU uporabljajo te instrumente za urejanje trga zemljišč, ki jih nekatere države članice že uspešno uporabljajo, kot so recimo izdaja državnih dovoljenj za prodajo in zakup zemljišč, predkupna pravica, obveznost za najemnike, da obdelujejo zemljo, omejitev pravice pravnih oseb do nakupa, zgornja omejitev skupne površine, ki jo je mogoče kupiti, prednost za kmete, banke zemljišč, indeksacija cen glede na kmetijske prihodke itd.;

23. poudarja, da morajo nacionalni pravosodni sistemi zaščititi pravice vseh strani pred nepravilnostmi v zvezi z zakupnimi pogodbami in da bi morali nacionalni organi sprejeti ukrepe za odpravo morebitnih vrzeli v veljavni nacionalni zakonodaji, ki omogočajo zlorabe pogodb;
24. opozarja na pozitivne ukrepe, ki so jih sprejele nekatere države članice pri urejanju trga zemljišč, da bi preprečile špekulativne posle z zemljišči; želi države članice spomniti, da je lahko davčna zakonodaja učinkovit vzvod za ureditev trga zemljišč;
25. poziva države članice, naj politike urejanja trga zemljišč oblikujejo tako, da se bodo znižale cene za nakup in zakup kmetijskih zemljišč; poziva tudi, naj se za te cene uporabljajo odobritveni postopki, ki veljajo tudi za združitve, razdelitve in ustanavljanje fundacij; meni, da bi bili strožji nadzor nad zakupnimi pogodbami, obveznost prijave nepravilnosti in možnost sankcij smiselni, saj je zakup pogosto prvi korak k nakupu;
26. poziva države članice, naj podprejo ali vzpostavijo ustrezne institucije za upravljanje zemljišč z državno udeležbo in javnim nadzorom;
27. poziva države članice in Komisijo, naj podpirajo vse inovativne ukrepe skupne uporabe zemljišč, ki mladim kmetom pomagajo, da se uveljavijo, zlasti s solidarnostnimi naložbenimi skladi, ki omogočajo varčevalcem, da sredstva naložijo na družbeno koristen način v pomoč mladim, ki nimajo dovolj sredstev za nakup zemljišča in začetek kmetijske dejavnosti;
28. poziva EU in države članice, naj izvajajo prostovoljne smernice za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov, ki so jih ratificirale vse države članice, da se izoblikuje jasno vodilno načelo EU za kmetijsko strukturo; zlasti poziva države članice, naj pri sprejemanju ukrepov v zvezi z izkoriščanjem virov v lasti države in nadzorom nad njimi obravnavajo širše socialne, ekonomske in okoljske cilje in preprečijo neželene učinke špekulativnih poslov z zemljišči in koncentracije zemljišč na lokalne skupnosti; poziva države članice, naj Komisiji poročajo o uporabi in izvajanju teh smernic v okviru svojih politik upravljanja zemljišč;
29. v zvezi s tem predlaga, da Komisija sprejme priporočila o upravljanju zemljišč na ravni EU v skladu s prostovoljnimi smernicami za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov in ob upoštevanju horizontalnega okvira EU na področju kmetijstva, okolja, notranjega trga in teritorialne kohezije;
30. meni, da bi bila neposredna plačila bolj koristna, če bi bila plačana na podlagi okoljskih in socialno-ekonomskih javnih dobrin, ki jih zagotavlja kmetija, ne pa samo na podlagi površine zemljišča;
31. poudarja možnosti, ki jih imajo države članice na voljo za zmanjšanje dela neposrednih plačil, ki presegajo zgornjo mejo 150.000 EUR za najmanj 5 %, kot je določeno v členu 11 Uredbe št. 1307/2013 (uredba o neposrednih plačilih);
32. meni, da je treba v okviru reformirane skupne kmetijske politike uvesti zgornje meje in sistem neposrednih plačil prilagoditi tako, da bi bili prvi hektarji boljše ovrednoteni, ter poenostaviti naložbe in izplačevanje neposredne pomoči malim kmetijam; poziva Komisijo, naj uvede učinkovitejši sistem za prerezporeditev pomoči, da se prepreči

koncentracija zemljišč;

33. spodbuja države članice, naj bolje izkoristijo možnosti, ki jih imajo na voljo, da omejijo in prerazporedijo sredstva skupne kmetijske politike, kot je denimo možnost, da se 30 % neposrednih plačil izplača za prvi hektar in se okrepijo male in družinske kmetije, če obenem uporabijo zahteve iz členov 41 in 42 uredbe o neposrednih plačilih; predlaga, da bi bilo treba boljši položaj za prve hektarje izračunati glede na matično podjetje in ne glede na kmetijo; zato poziva Komisijo, naj poleg podatkov o lastnikih kmetij, ki prejemajo subvencije skupne kmetijske politike, objavijo tudi podatke o upravičencih, kot so lastniki zemljišč oziroma matična podjetja;
34. poudarja pomen posebne vseevropske opredelitve pojma „aktivni kmet“, ki bo nedvoumno povezana s pojmom dela na kmetiji in bo natančno razlikovala med upravičenimi in neupravičenimi zemljišči (npr. letališča, industrijska odprta zemljišča, igrišča za golf); poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo le aktivni kmetje upravičeni do neposredne podpore;
35. poziva Komisijo, naj spremlja vsa pomembna področja politike, kot so kmetijstvo, energija, okolje, regionalni razvoj, mobilnost, finance in naložbe, in ugotovi, ali spodbujajo ali preprečujejo koncentracijo kmetijskih zemljišč v EU, ter naj ob udeležbi kmetov in njihovih organizacij ter drugih pomembnih akterjev civilne družbe začne postopek posvetovanja in oceni aktualne razmere na področju upravljanja kmetijskih zemljišč v skladu s prostovoljnimi smernicami za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov in pristojnostmi, ki jih je sprejel Odbor za svetovno prehransko varnost;
36. priporoča državam članicam, da izvedejo usmerjeno preverjanje nacionalnega izvajanja sedanje skupne kmetijske politike in ugotovijo neželene učinke koncentracije zemljišč;
37. se strinja z ugotovitvijo Komisije, da je zemlja omejen vir, ki je že zaradi podnebnih sprememb, erozije tal in izčrpanja ali sprememb v rabi pod hudim pritiskom, zato podpira ekološko-socialne ukrepe za zaščito zemljišč, pri čemer poudarja, da so za zemljišča še vedno pristojne izključno države članice;
38. poziva, naj se kmetijska zemljišča posebej zaščitijo, da bodo lahko države članice urejale prodajo, rabo in zakup kmetijskih zemljišč in zagotovile prehransko varnost v skladu s Pogodbama EU in sodno prakso Sodišča Evropske unije o zemljiški posesti in dostopu do zemljišč, pa tudi ob upoštevanju štirih temeljnih evropskih svoboščin in javnega interesa;
39. predlaga, da Komisija v interesu medinstitucionalne preglednosti Parlamentu omogoči boljši vpogled v dokumente o postopkih glede kršitev Pogodb in predhodnih postopkih v zvezi z urejanjem trga zemljišč s strani držav članic;
40. poziva Komisijo, naj skupaj z državami članicami in deležniki objavi jasen in celovit sklop meril, vključno s posli s kmetijskimi zemljišči na kapitalskih trgih, ki bo zagotavljal enake konkurenčne pogoje in iz katerega bo za države članice jasno razvidno, kateri ukrepi za urejanje trga zemljišč so dovoljeni, pri čemer je treba upoštevati javni interes in štiri svoboščine Evropske unije, da se zagotovi, da bodo kmetje zlahka pridobili zemljišče za kmetijstvo in gozdarstvo: poziva Komisijo, naj

preuči možnost, da bi uvedla moratorij za tekoče postopke za oceno skladnosti zakonodaje držav članic na področju trgovine s kmetijskimi zemljišči s pravom EU, dokler se omenjeni sklop ne objavi;

41. poziva Komisijo, naj države članice ozavešča o davčnih utajah, korupciji in nezakonitih praksah pri poslih z zemljišči (kot so pogodbe s ponarejenim datumom sklenitve) in jih v boju proti njim podpira; opozarja na zlorabe pri nakupih kmetijskih zemljišč, ki jih preiskujejo pravosodni organi nekaterih držav članic;
42. pozdravlja predlog poenostavitve skupne kmetijske politike, zlasti ukrepov za zmanjšanje stroškov in upravnih obremenitev za družinske kmetije ter mikro, mala in srednja podjetja na podeželju;
43. poziva Komisijo, naj pri pripravi predloga skupne kmetijske politike za obdobje po letu 2020 ohrani ukrepe za odpravljanje koncentracije kmetijskih zemljišč in oblikuje nove ukrepe v podporo mikro, malim in srednjim podjetjem;
44. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji ter vladam in parlamentom držav članic.

OBRAZLOŽITEV

Koncentracija zemljišč – evropsko vprašanje:

Vprašanja, kot so prilaščanje in koncentracija zemljišč, so bila dolgo povezana z državami na južni polobli. Če pa to vprašanje pogledamo podrobneje, ugotovimo, da je koncentracija kmetijskih zemljišč že več let tudi evropsko vprašanje.

Pri koncentraciji zemljišč gre za trgovino s kmetijskimi zemljišči v za Evropo neobičajnem obsegu.

Podatki iz leta 2010 kažejo, da ima v EU-27 približno 3 % kmetijskih gospodarstev pod nadzorom že 50 % evropskih kmetijskih površin v uporabi, v nasprotju s tem pa je 80 % kmetij leta 2012 imelo na razpolago le nekoliko več kot 12 % kmetijskih zemljišč.

Stopnja koncentracije kmetijskih zemljišč v Evropi je podobna neenaki porazdelitvi zemljiške posesti na primer v Braziliji, Kolumbiji in na Filipinih.

Kmetijsko zemljišče ni običajna tržna dobrina, saj ga ni mogoče povečati, poleg tega je dostop do njega človekova pravica. Koncentracija kmetijskih zemljišč v rokah le nekaj udeležencev povzroča hude socialne, kulturne, ekonomske in politične posledice v vseh državah članicah EU.

Podobno kot koncentracija finančnega premoženja tudi previsoka koncentracija kmetijskih površin razdira družbo, destabilizira podeželje, ogroža prehransko varnost ter s tem okoljske in socialne cilje Evrope.

Na splošno primanjkuje celovitih, preglednih, aktualnih, kakovostnih in vseevropskih enotnih podatkov o gibanju cen in količinskem gibanju na evropskem zemljiškem trgu. To velja tudi za prodajo zemljišč in deleža ter za cene zakupa.

Posledice za kmetijstvo v Evropi

Cene za nakup in zakup kmetijskih zemljišč so se v številnih evropskih regijah že tako zvišale, da se mnoge kmetije ne morejo zaščititi pred izgubo zakupljene površine oziroma ne morejo kupiti dodatnega zemljišča, ki bi ga potrebovali, da bi povečali svojo površino, kar je nujno za ohranitev ekonomsko donosnih kmetijskih gospodarstev. Ne glede na to, da na zemljiškem trgu zemljišč skoraj ni več na voljo, se tudi cene zakupa ne usmerjajo več glede na kmetijski donos. Zato so kapitalske zahteve za številne nove udeležence previsoke in preveč tvegane.

Posledice za družbo

Koncentracija zemljišč v prvi vrsti vpliva na kmete in kmetijske delavce. Če pogledamo natančneje, se jasno pokaže tudi njen vpliv na vso družbo.

Lastništvo je najboljši predpogoj za odgovorno upravljanje tal in trajnostno kmetijstvo. Spodbuja navezanost in tako prispeva k temu, da ljudje ostanejo na podeželju.

Široka razpršenost lastništva je bistveno temeljno načelo socialne tržne ekonomije in pomemben pogoj za socialno kohezijo nacionalnega gospodarstva. Kmetijska zemljišča v uporabi niso le nenadomestljiva podlaga za proizvodnjo visokokakovostnih živil in krme, temveč so zlasti pomembna tudi za vodni režim ter za biotsko raznovrstnost in rodovitnost prsti, na kar že zdaj negativno vplivajo podnebne spremembe in erozija tal.

Vzroki za koncentracijo kmetijskih zemljišč v EU in izzivi, ki jih ta povzroča

Čeprav so cene kmetijskih zemljišč v državah članicah EU različno visoke, se koncentracija po vsej Evropi nenehno povečuje, kar negativno vpliva na kmete.

Razlogi za koncentracijo zemljišč v EU so različni. Tako na primer pridobitev zemljišča za vlagatelje z vsega sveta trenutno zaradi vse večjega povpraševanja po živilih in krmi, obnovljivih surovinah za industrijo goriv ter kemično in tekstilno industrijo, pa tudi po nefosilnih virih energije, velja za najboljšo in najvarnejšo možnost za naložbe in za ustvarjanje dobička.

Še vedno trajajoče obdobje nizkih obrestnih mer od finančne krize je razlog za zatekanje k naložbam v realne dobrine, torej v zemljiško posest. Zato tudi veliko nekmetijskih vlagateljev zanima nakup zemljišč.

Kmetijska zemljišča kot taka poleg njihove koncentracije ogroža tudi nekmetijska uporaba zemljišč v obliki pozidave, urbanizacije, turizma in infrastrukturnih projektov.

Poleg tega nekatere politike in subvencije EU podpirajo prizadevanja za širitev kmetijskih gospodarstev ali privabljajo nekmetijske vlagatelje k nakupu kmetijskih zemljišč. Z neposrednimi plačili, vezanimi na površino, se na primer enostransko spodbujajo največje kmetije.

Podobno delujejo podporni programi EU ali držav članic, ki na primer spodbujajo nefosilne vire energije in s tem povečujejo konkurenco za zemljišča med proizvajalci živil, krme in goriva.

Obseg in hitrost koncentracije zemljišč sta zaskrbljujoča, zlasti v Romuniji, na Madžarskem in v Bolgariji, vendar tudi v Nemčiji, Italiji in Španiji poznajo to težavo.

Številne države so to težavo prepoznale in poskušajo s predpisi ta trend obrniti, kar pogosto povzroča navzkrižje z eno od štirih temeljnih evropskih svoboščin: prost pretok kapitala. Ta temeljna svoboščina, ki upravičeno velja v vsej EU in vključuje prepoved diskriminacije državljanov drugih držav EU, je pri prodaji kmetijskih zemljišč pred preizkušnjo.

Dostop do kmetijskega zemljišča je bistvenega pomena

Koncentracija kmetijskih zemljišč v EU ima večplastne posledice za družbo in aktivne kmete. Prihodnost kmetijskega sektorja je še posebej odvisna od tega, da imajo mladi dostop do kmetijskih zemljišč. Njihova pripravljenost uvajati inovacije in vlagati je odločilna za prihodnost podeželja. Le tako bo namreč mogoče ustaviti staranje v kmetijstvu in zagotoviti dedovanje kmetij ter uresničitev cilja večnamenskega kmetijstva s kmetijami v lasti družin in

zadruq.

INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU

Datum sprejetja	21.3.2017
Izid končnega glasovanja	+: 34 -: 2 0: 6
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	John Stuart Agnew, Clara Eugenia Aguilera García, Eric Andrieu, José Bové, Daniel Buda, Nicola Caputo, Michel Dantin, Jean-Paul Denanot, Albert Deß, Diane Dodds, Herbert Dorfmann, Norbert Erdős, Luke Ming Flanagan, Martin Häusling, Esther Herranz García, Jan Huitema, Peter Jahr, Ivan Jakovčić, Elisabeth Köstinger, Zbigniew Kuźmiuk, Philippe Loiseau, Mairead McGuinness, Nuno Melo, Ulrike Müller, James Nicholson, Maria Noichl, Marijana Petir, Laurențiu Rebegea, Jens Rohde, Maria Lidia Senra Rodríguez, Ricardo Serrão Santos, Czesław Adam Siekierski, Tibor Szanyi, Marco Zullo
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Paul Brannen, Angélique Delahaye, Maria Heubuch, Karin Kadenbach, Anthea McIntyre, Massimo Paolucci, John Procter, Molly Scott Cato, Estefanía Torres Martínez, Vladimir Uručev (Vladimir Urutchev)

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V PRISTOJNEM ODBORU**

34	+
ALDE	Jan Huitema, Ivan Jakovčić, Ulrike Müller, Jens Rohde
ECR	Zbigniew Kuźmiuk
EFDD	Marco Zullo
ENF	Laurențiu Rebegea
GUE/NGL	Luke Ming Flanagan, Maria Lidia Senra Rodríguez, Estefanía Torres Martínez
NI	Diane Dodds
PPE	Daniel Buda, Michel Dantin, Herbert Dorfmann, Norbert Erdős, Esther Herranz García, Elisabeth Köstinger, Nuno Melo, Marijana Petir, Czesław Adam Siekierski, Vladimir Uručev (Vladimir Urutchev)
S&D	Clara Eugenia Aguilera García, Eric Andrieu, Paul Brannen, Nicola Caputo, Jean-Paul Denanot, Karin Kadenbach, Maria Noichl, Massimo Paolucci, Ricardo Serrão Santos, Tibor Szanyi
Verts/ALE	José Bové, Martin Häusling, Molly Scott Cato

2	-
EFDD	John Stuart Agnew
ENF	Philippe Loiseau

6	0
ECR	Anthea McIntyre, James Nicholson, John Procter
PPE	Albert Deß, Peter Jahr, Mairead McGuinness

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani